

‘Boeren is meer dan twee keer per dag melken’

Edwin Sengers had in het verleden best moeite met de beperkingen van zijn bedrijf. Melkveebedrijf ‘De Eikenhorst’ ligt midden in de natuur en heeft een krappe huiskavel. Met een succesvolle horecatak kwam de ommekeer. Nu maakt de familie Sengers bewust ruimte voor natuur en landschap, al is het verdienmodel achter een natuurinclusieve bedrijfsvoering nog wel een zoektocht.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Op drukke zondagmiddagen mag hij graag een paar uur meehelpen in de bediening van het theehuis. ‘Dan loop ik met een vol dienblad over het terras en hoor ik gasten achter me tegen elkaar zeggen: zie je dat ... daar loopt de boer!’

Melkveehouder Edwin Sengers vertelt het verhaal achter een kop koffie op het terras van boerderij De Eikenhorst in Wijchen, dat zelfs op een doodgewone bewolkte maandagmiddag goed bezet is. Hij gebruikt het voorbeeld als illustratie van een bevlogen verhaal, waarmee hij wat tegengas wil geven aan de bedrukte stemming die hij de laatste jaren in de sector ervaart. ‘Ik snap heel goed dat collega’s zorgen hebben over de toekomst van hun bedrijf. En dat het stikstofbeleid onzeker en afwachtend maakt, is heel logisch. Maar we hoeven ons niet in een hoekje te laten drukken’, stelt de ondernemer strijdbaar. ‘We blijven onmisbaar als voedselproducenten. Dat laat de huidige ontwikkeling op de zuivelmarkt maar weer zien. Wie had een jaar geleden durven voorspellen dat we nu meer dan 55 cent voor een liter melk zouden beuren?’

‘Daarbij is boeren zo veel meer dan twee keer per dag de koeien melken en rondrijden op een trekker’, benadrukt Edwin. ‘Wij boeren beheren het landschap, we kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het oplossen van het klimaatprobleem en zijn onmisbaar voor het beheren van natuur en herstel van biodiversiteit. Veel boeren leveren bovendien een belangrijke bijdrage aan hun sociale omgeving. We hebben de samenleving echt wat te bieden. Dat zouden we met elkaar veel meer uit moeten dragen’, vindt hij.

22 hectare huiskavel kwijt

Aan het begin van zijn boerencarrière dacht de nu 51-jarige ondernemer – die het bedrijf in 2006 samen met zijn vrouw Sandra overnam van zijn ouders – er nog heel anders over, realiseert hij zich. ‘We hadden eind jaren tachtig een nieuwe stal gebouwd voor 110 koeien en ik droomde van een toekomst met nog meer koeien. Tot we het bericht kregen dat de snelweg A73 vlak langs ons bedrijf zou worden aangelegd. En in diezelfde tijd kwam de gemeente Nijmegen met het plan om op een deel van ons land een groot sportpark aan te leggen’, vertelt de veehouder. ‘Zo raakten we in korte tijd in totaal 22 hectare grond kwijt. We hielden een huiskavel over van niet meer dan 12 hectare, ingeklemd tussen de snelweg en het water van het Wijchens Ven en onderbroken door meerdere bosjes. Ja, ik heb in die tijd best wel eens wat lelijke woorden laten vallen over deze plek’, bekent hij.

Het zaadje voor een andere koers voor het bedrijf werd geplant toen Sandra, destijds nog Edwins vriendin, voor het eerst op bezoek kwam. ‘Zij werkte in de horeca en zag in de boerderij midden in de natuur, grenzend aan het water en dicht bij de stad Nijmegen, direct een prachtige locatie voor horeca-activiteiten.’

Ondernemingsruimte door aankoop

Toch zou het nog tot 2010 duren voordat Edwin en Sandra Sengers met deze ambitie aan de slag konden.

BEDRIJFSPROFIEL

naam	Boerderij De Eikenhorst
eigenaren	Edwin (foto) en Sandra Sengers
arbeid	Edwin en Sandra met hulp van hun 3 kinderen, 8 vaste krachten en 30 oproepkrachten
veestapel	110 melkkoeien, 80 stuks jongvee
melkproductie	9990 kg melk, 4,60% vet, 3,69% eiwit (rollend jaargemiddelde)
grond in gebruik	110 ha (waarvan 12 ha huiskavel)
bouwplan	62 ha grasland, 11 ha natuurlijk grasland, 4 ha kruidenrijk grasland, 1 ha Landsberger Gemenge, 15 ha (snij)mais, 3 ha voederbieten, 5 ha veldbonen, 4 ha tarwe, 5 ha aardappelen
tweede tak	theehuis en boerenspel (ruim 30.000 bezoekers per jaar)

‘Tot die tijd pachtten we onze boerderij van het Oud Burgeren Gasthuis en we kregen het aanbod deze te kopen. Dat bood ons ineens veel meer ondernemingsruimte’, vertelt Edwin.

‘We hebben een plan gemaakt om een aantal eeuwenoude schuren op te knappen en te verbouwen tot theehuis. Maar in deze schuren, die in zeer slechte staat waren, was nog jongvee gehuisvest en stonden machines gestald. Dus voordat we aan de slag konden, moesten we eerst de jongveestael en machineberging uitbreiden. Al met al hadden we een flinke financiering nodig om met het theehuis te kunnen starten. Maar we wisten met flink praten de bank te overtuigen’, herinnert hij zich.

De ondernemers hadden geen idee wat ze konden verwachten. ‘We dachten aan wat boerenspel met kleinschalige horeca, die we zelf met wat losse hulp zouden kunnen beheren. Maar het is een beetje uit de hand gelopen’, vertelt de ondernemer met een glimlach. ‘We ontvangen nu jaarlijks zo’n 30.000 gasten en hebben inmiddels acht vaste mensen in

De droge koeien grazen op natuurgasland van Staatsbosbeheer

▲
In het kader van een herinrichtingsplan is 4 kilometer hagen gepland

Het theehuis trekt jaarlijks meer dan 30.000 bezoekers
▼

dienst en kunnen een beroep doen op een pool van dertig tijdelijke krachten.'

Koeien trekken gasten

Edwin schrijft een belangrijk deel van het succes van de horecatak toe aan de combinatie met de melkveehouderij. 'Koeien trekken altijd aandacht en veel gasten nemen dan ook even een kijkje bij de dieren.

Anderzijds spreek ik nu veel burgers die me ook aan het denken zetten over onze bedrijfsvoering', ervaart hij. Zo krijgen de 110 koeien van de familie Sengers sinds een aantal jaren weer weidegang, ondanks de krappe huiskavel. 'Met een systeem van standweiden op twee blokken gaat dat eigenlijk best goed. Het lukt om de koeien gemiddeld rond de drie tot vier kilogram droge stof per dag uit weidegras op te laten nemen', aldus de veehouder.

Hoe de melkveehouderij er in de toekomst precies uit zal zien, durft ook Edwin niet te voorspellen. 'Maar ik zie wel een aantal ontwikkelingen waarvan ik verwacht dat ze – al dan niet via het melkgeld – sturend zullen zijn voor de bedrijfsvoering', geeft hij aan. 'Dierwelzijn is en blijft een belangrijk thema. Denk bijvoorbeeld maar aan de discussie over het kalf bij de koe, die ik hier ook regelmatig met gasten heb. En daarnaast zullen we afgerekend worden op onze emissies van broeikasgassen en onze bijdrage aan natuur en biodiversiteit', denkt hij.

Bloemetje van de boer

Met deze laatste thema's wordt op De Eikenhorst volop geëxperimenteerd. 'Het is een zoektocht om uit een meer natuurinclusieve en extensievere bedrijfsvoering voldoende financieel rendement te halen', constateert Edwin. 'Als wij met onze verpachters meedenken, willen ze ook met ons meedenken', is zijn ervaring. 'Maar uiteindelijk moeten ook deze organisaties hun exploitatie rondzetten.'

De jongste stap in de bedrijfsontwikkeling is de pacht van 25 hectare extra grond van het Oud Burgeren Gasthuis in Niftrik, op 10 kilometer van de boerderij. 'Samen met deze stichting, het Collectief Rivierenland en Vereniging Nederlands Cultuurlandschap hebben we voor dit gebied een herinrichtingsplan gemaakt. Een deel van de grond werd gebruikt voor

de teelt van intensieve gewassen. Die hebben we uit het bouwplan gehaald om meer ruimte te maken voor de natuur en landschap', vertelt Edwin. 'Zo is in totaal vier kilometer aan heggen aangeplant en vier hectare ingezaaid met kruidenrijk grasland, onder andere voor beweiding met droge koeien en jongvee.'

De kopakkers van een deel van de percelen zijn ingezaaid met een bloemenmengsel. Om deze bijdrage aan het landschap te financieren en tegelijkertijd iets te doen voor de gemeenschap heeft de familie Sengers het project 'Bloemetje van de Boer' bedacht. Burgers kunnen voor een vast bedrag per jaar 'Vriend van De Eikenhorst' worden. Voor deze 'vrienden' is er in de zomer een speciale ontvangst op het land. Daarbij krijgen ze een workshop waarin ze onder begeleiding van een bloemist een boerenbloemenboekje kunnen plukken en samenstellen. Met een deel van de opbrengst organiseert de familie Sengers een uitje naar De Eikenhorst voor eenzame ouderen uit het dorp. 'Op deze manier willen we ook iets doen voor de gemeenschap', legt Edwin uit. 'En zeg nou zelf: hoe mooi is het als je mensen kunt laten genieten van een dagje op de boerderij.'

Krachtvoervangers sluiten kringloop

Met hulp van een akkerbouwer verbouwt de veehouder op de nieuw verworven grond diverse krachtvoervangers zoals voederbieten, veldbonen en tarwe. 'Op deze manier willen we de kringloop op ons bedrijf meer gesloten maken en minder afhankelijk worden van de aanvoer van krachtvoer', legt hij uit. Het afgelopen jaar is hiermee al wat ervaring opgedaan. 'De teelt van voederbieten was een succes en leverde per hectare 125 ton zeer smakelijk voer op', vertelt Edwin. 'Maar voor veldbonen was het geen geweldig jaar en met 4,5 ton per hectare viel de opbrengst dan ook tegen. Het product had wel een voederwaarde van ruim 1100 vem, 411 gram zetmeel en 283 gram ruw eiwit. We hebben het mooi droog kunnen oogsten, gemalen en ingekuild in een sleufsilos als vervanger van een deel van de soja. Dat ging prima. Daarom telen we dit jaar opnieuw 5 hectare.'

Combinatie is kracht

'Wat onze inspanningen voor natuur en landschap opleveren, is lastig in geld uit te drukken', erkent de ondernemer. 'Maar ik weet zeker dat het ons bedrijf – en dan bedoel ik de combinatie melkveehouderij en horeca – versterkt. Neem de honing die een imker oogst van onze bloemrijke akkerranden. Die kunnen we met een goed verhaal en tegen een mooie prijs verkopen in ons theehuis. Als dat potje honing bij mensen op tafel staat, zorgt dat weer voor binding met ons bedrijf', geeft hij als voorbeeld.

De ambitie om de melkveetak op De Eikenhorst verder te ontwikkelen is door de verbreding van het bedrijf voorlopig gearriveerd. Maar in zijn achterhoofd speelt de ondernemer nog wel degelijk met deze gedachte. 'We hebben een zoon en twee dochters van 22, 18 en 16 jaar oud, die alle drie affiniteit hebben met de boerderij', vertelt hij. 'Als ze straks daadwerkelijk verder willen met het bedrijf, zullen we nieuwe stappen moeten zetten. En dat zou heel

goed ook uitbreiding van de melkveehouderij kunnen zijn. Dat zie ik op deze locatie niet gebeuren, maar een tweede locatie is wel een mogelijkheid. Nee, al het vee verhuizen naar een plaats met meer mogelijkheden klinkt aantrekkelijk, maar dat gaan we zeker niet doen. We willen op De Eikenhorst koeien blijven melken. De combinatie van activiteiten is juist de kracht van ons bedrijf.' |

▲
Door de open zijwand hebben bezoekers direct zicht op de koeien

Iglo's onder dak geven de jonge kalfjes extra comfort
▼

